

Germano Celant Futuristički manifesti

Između 1909, kad je objavljen osnivački futuristički manifest, do 1916. godine, futuristički pokret objavio je više od pedeset manifesta o svim oblicima umjetnosti, uključujući književnost, film, arhitekturu, slikarstvo, politiku, skulpturu, glazbu, kazalište, ples – pa čak i tjelesne užitke i music hall.

Brzina i učestalost takvih publikacija – svaka dva mjeseca pojavljivao se novi manifest – ukazuje na značenje koje su Marinetti i futuristi pridavali takvu načinu komunikacije. U prvom redu, manifest otjelotvoriuje ideju proglasa; on propisuje operacionalne i poetske koordinate za cjelokupnu zajednicu. Dok su čitanje knjiga i poezija suštinski privatne aktivnosti, manifest intervenira u kolektivnoj i općoj svijesti. Nekonvencionalno, koristeći se industrijskom revolucijom, proširuju se arogantni sintetički sažeci ideoloških, etičkih i političkih vrijednosti. Preuzimajući manifeste kao oblik prisutnosti u najširoj javnosti, futuristi su ih željeli upotrijebiti kao oblik društvene svijesti. Svojim radikalnim i isključivim izričajima manifesti otkrivaju vezu s buntovničkim programima francuske revolucije i Marxovim političkim i znanstvenim analizama – oni su ikonoborački dokumenti svoga vremena.

Budući da su manifesti bili namijenjeni širokoj masi potrošača i zami-

šljeni na razini ulične propagande, upotrebljavan je sintetičan, persuazivan, gotovo reklamni govor. Manifesti su se širili u masovnim glasilima kao što je dnevni list »Le Figaro« ili magazin »Lacerba«, ili na lecima i deplijantima tiskanim u tisućama primjeraka. Oni su uključivali neopozive istupe o svim temama, pa i o znanosti i modi. Zaključci su uvijek bili konačni i monumentalni (»proglasavamo«, »suprotstavljamo se«, »zahtijevamo«), navedeni pod rednim brojevima ne bi li čitaocu posredovali niz naredbi koje bi ga uzbunile i navele na prihvatanje poetskih želja manifesta.

Umnožavanje saopćenja stvaralo je vrtložnu poplavu poruka i informacija koje su preplavljivale riječi i poetike. Ta burna gibanja bila su sredstvo kojim je Marinetti želio posredovati ideju da se futurističke poetike osnivaju na brzini i dinamizmu akcije. Izvrćući načela drugih avangarda koje su se oslanjale isključivo na poetološke i formalne ishode, futurizam je iznašao uporište u gomilanju poruka. Imobilnost kubizma i impresionizma djelovala je nadidenom, a intelektualcima se ukazivalo na to da preživljavanje u razdoblju sve izraženije prevlasti sredstava masovnog komuniciranja ne ovisi isključivo o kvaliteti kulturnog proizvoda već i o sve većoj količini proglašenja koji žele osvojiti sve dostupne informacijske prostore. Kumulativna istovremenost publikacije imala je stoga najveće značenje. Manifesti su brzo dospijevali u knjige i magazine, širili se telegrafom i radijem, fotografijom i filmom. Bilo je nužno da se neprestano pojavljuju jer su informacijski slijed i brzina prenošenja stvarali snažnu luč i tamom prekrivali prošlosti usmjerenu opoziciju.

Prijevod s engleskog: Darko Glavan